

Aihe: Kuulemispyyntö SMDno-2019- 2078, Mahdollisuus esittää näkemyksiä pelastuslain uudistamisen esiselvityshankkeeseen, varautuminen poikkeusoloihin ja väestönsuojelu -jaostolle

Tietoa RAKLI ry:stä

RAKLI kokoaa yhteen kiinteistöalan ja rakennuttamisen vastuulliset julkisen ja yksityisen sektorin ammattimaiset toimijat, jotka kattavat asuntojen, toimitilojen ja infrastruktuurin omistajat, rakennuttajat ja käyttäjät sekä näiden ammattimaiset edustajat. RAKLI jäsenineen varmistaa, että Suomessa on tilaa hyvälle elämälle. RAKLI:n jäsenorganisaatiot investoivat vuosittain 5-10 miljardia suomalaiseen rakennettuun ympäristöön.

LAUSUNTO

Osallistumme mielellämme yhteistyöhön, jonka tavoitteena on rakennettua ympäristöä koskevan turvallisuuden edistäminen. Kiitämme annetusta mahdollisuudesta antaa lausunto määräajan jälkeen.

Yleiset huomiot

Liittyen Pelastuslain 10 ja 11 luvun mahdollisiin muutostarpeisiin näemme, että kyseisistä lain luvuista seuraavasta väestönsuojien rakentamisveloitteesta olisi perusteltua luopua pääsääntöisesti kokonaan. Mikäli näin ei tehdä tulisi esittää ainakin keskeisimmät konkreettiset uhka- ja vaaratilanteet kytkettyinä käytännön valmiustason nostamis- ja suojautumistoimenpiteisiin, joiden perusteella väestönsuojien rakentamista Suomessa edelleen edellytetään, toisin kuin liki kaikissa vertailukelpoisissa maissa. Väestönsuojia rakennetaan maailmassa Suomen lisäksi Sveitsissä, Albaniassa ja Israelissa. Sen sijaan esimerkiksi Virossa ei vastaavaa veloitetta ole ja Tanskassa kunnat saavat uhka-arvion perusteella päättää vaativatko väestönsuojien rakentamista. Miksi Suomen tilanne poikkeaa niin ratkaisevalla tavalla muista maista, että väestönsuojien rakentamisveloitte on edelleen perusteltu?

RAKLIn näkemyksen mukaan väestönsuojien rakentamisvelvoite edellyttäisi keskustelua, jossa myös sääntelyn kustannuksien maksajille tuotaisiin esille ne perusteet, joilla velvoitetta edelleen perustellaan.

Nykyisiin pykäliin liittyvät muutostarpeet

Pelastuslain 71-76 §:ien mukaisesta väestönsuojien rakentamisvelvoitteesta olisi perusteltua luopua pääsääntöisesti kokonaan. Nykyisin suurin osa rakentamisesta tapahtuu kasvavissa kaupunkikeskuksissa, joihin rakentamisesta suuri osa tehdään täydennysrakentamisella eli tiivistämällä kaupunkirakennetta. Ymmärtääksemme kaupunkiseuduille on jo rakennettu enemmän väestönsuojapaikkoja kuin mitä niissä on asukkaita.

Hallituksen esityksessä maankäyttö- ja rakennuslain muutokseksi (HE 85/2017) todettiin, että esimerkiksi Helsingissä on 750 000 väestönsuojapaikkaa eli enemmän kuin asukkaita. Tällöin väestönsuojien lisärakentaminen ei välttämättä ole väestönsuojapaikkojen kautta perusteltua, etenkin jos myös naapurikunnissa on runsaasti paikkoja suhteessa asukasmäärään. Väestönsuojien rakentamisvelvoitetta ei voi perustella suojapaikkojen kokonaismäärillä huomioimatta olemassa olevaa väestönsuojakantaa ja alueellista rakentamistilannetta.

Kyseisessä lakiluonnoksessa todettiin lisäksi väestönsuojien määrä Suomessa ja se, että 50 kunnassa (170 000 yhteensä asukasta) ei ole lainkaan väestönsuojapaikkoja ja 285 kunnassa (yhteensä 1,9 miljoonaa asukasta) on paikkoja alle puolelle. Se, että osassa kunnissa on niukasti paikkoja suhteessa asukasmäärään ei toimi perusteluna väestönsuojien rakentamisvelvoitteelle. Väestönsuojien rakentamisvelvoite ei korjaa asiaa, jos näihin kuntiin ei rakenneta uusia rakennuksia, joihin velvoitetaan väestönsuojia. Kun kyseiset kunnat ovat esimerkiksi muuttotappioalueilla tai vahvasti pientalovoittoisia, niihin ei synny uusia väestönsuojia riippumatta niiden rakentamisvelvoitteesta. Lisäksi voi perustellusti kysyä, missä määrin tällaisiin kuntiin kohdistuu uhkia, jotka perustelisivat väestönsuojien rakentamista.

Nykyisen pelastuslain 76 §:n mukaan väestönsuojat on voitava ottaa käyttöön 72 tunnissa. Perustelua kaivattaisiin esimerkiksi sille, mitkä ovat nykyaikana 72 tuntia etukäteen tiedossa olevat realistiset uhkakuvat, joiden yhteydessä väestönsuojelua ei olisi mahdollista toteuttaa evakuoinneilla vaan nimenomaan väestönsuojat olisivat oikea ratkaisu. Lähtökohtaisesti on vaikea nähdä, että 72 tunnin käyttöönottoajalla hyödynnettävät väestönsuojat ja yllättävät uhkatilanteet sopisivat hyvin yhteen.

Väestönsuojarakentaminen nostaa rakentamisen kustannuksia. Väestönsuojien rakentamisvelvoite perustellaan yleensä myös sillä, että niiden rakentamiskustannukset ovat väitteiden mukaan vain pieni osa koko rakennuksen rakentamisen kustannuksista. RAKLIn selvitysten mukaan kustannukset ovat huomattavasti suurempia kuin aiempien väestönsuojajapaikkojen rakentamista koskeneiden lakimuutosten yhteydessä esille tuodut kustannukset. Kustannuksia ei niissä ole tarkasteltu rakennuksen koko elinkaaren osalta eikä kaikkien rakennusinvestointiin liittyvien kuluerien näkökulmasta.

On huomioitava, että asumistiheyden kasvaessa ja asuntojen keskikoon pienentyessä väestönsuojien rakentamisen suhteellinen kustannusvaikutus on pikemmin nousemassa kuin vähenemässä. Lisäksi on huomioitava, että väestönsuojien rakentamisvelvoite on vain yksi niistä lukemattomista viranomaisvelvoitteista, jotka nostavat rakentamisen kustannuksia. Tällä on negatiivinen vaikutus kiinteistöjä rakennuttavien ja omistavien yritysten asemaan.

Rakentamisen kustannuksia on tämän hallituskauden aikana esitetty lisättävän hallituksen esityksissä tai esitysluonnoksissa jo mm. virve -verkkoihin, energiatehokkuuteen ja sähköautojen latauspaikkoihin liittyvissä sääntelyissä, vaikka rakentaminen ja kiinteistöjen ylläpito on jo lähtökohtaisesti kansainvälisesti vertailtuna Suomessa erittäin kallista.

Aiemmissa pelastuslain muutosesityksissä on esitetty, että väestönsuojiiin käytetty tila on hyödynnettävissä muuhun käyttöön. Kuitenkaan ei ole otettu esille sitä, että väestönsuojatila on hyödynnettävässä yleensä vain yhteen käyttötarkoitukseen kuten varastointiin. Kiinteistöalalla voimistuu jatkuvasti trendi tilojen toiminnallisen elinkaaren lyhenemisestä. Kerran rakennettua kiinteistöä ja sen tiloja käytetään kiinteistön elinkaaren aikana useisiin eri käyttötarkoituksiin, jolloin tiloista saadaan liiketaloudellisesti ja kansantaloudellisesti paras hyöty. Esimerkkinä tästä on edeltävät puoli vuotta, jolloin koronavirus on aiheuttanut tarpeen käyttää rakennusten tiloja joustavasti eri käyttötarkoituksiin kuin mihin ne on alun perin suunniteltu.

Koska väestönsuojien rakentamiseksi rakennettu tila ei ole samalla tavalla kuin muuntojoustavimmat tilat hyödynnettävissä tuottavasti koko elinkaarensa aikana, lisää se väestönsuojien rakentamisen todellista kustannusvaikutusta koko kiinteistön elinkaaren aikana. Väestönsuojien rakentamiseen käytetyt

kustannukset olisi mahdollista käyttää huomattavasti tuottavammin toisaalla siten, että se toisi hyvää kansantaloudelle kiinteistöjen koko elinkaaren aikana. Väestönsuojien rakentamisvelvoitteesta luopuminen lisäisi asuntotarjontaa ja muuta hyödyllistä ja tuottavaa rakentamista ja vahvistaisi niiden myötä hyvinvointia, kansantaloutta ja kilpailukykyä. Koska väestönsuojien rakentamista perusteltaessa työllisyysnäkökulma nostetaan usein vaikutusten arvioinnissa esille, niin RAKLI:n mielestä olisi perusteltua tasapuolisuuden nimissä huomioida myös sen lukuisat negatiiviset vaikutukset niin yritysten ja kotitalouksien asemaan kuin julkiseen talouteenkin.

Aiemmissa lain muutosesityksissä on tarkasteltu myös väestönsuojarakentamisen ympäristövaikutuksia. Tavoiteltaessa hiilineutraalia Suomea 2035 kaikilla päästölähteillä on merkitystä varsinkin, kun rakennetun ympäristön merkitys CO₂ - päästöistä Suomessa on huomattava eli 30 prosenttia. RAKLI:n juuri valmistuneen vähähiilisyyden tiekartan mukaan rakentamisen päästöjen vähentäminen on tulevaisuudessa yhä keskeisemmässä osassa. Väestönsuojarakentamisella on merkittävä hiilijalanjälki rakennuksen rungon rakentamisen aiheuttaessa suurimman osan rakennuksen materiaalien hiilijalanjäljestä. Hiilineutraalisuuteen siirtymistä edistää myös mahdollisuus käyttää tiloja moniin käyttötarkoituksiin ja siten resurssitehokkaasti. Tämä toteutuu erittäin huonosti väestönsuojatilojen osalta.

Uusien säännösten tarve

Ei kommentoitavaa.

RAKLI ry

Mikko Somersalmi
tekninen johtaja